

Зміни до Конституції України в частині децентралізації влади

Фінальний звіт за результатами інклюзивних
позапарламентських публічних консультацій
«Зміни до Конституції України у частині
децентралізації через консенсус».

Проект тексту змін до Конституції України
в частині децентралізації влади

29.11.2021

ОФІС
ПРЕЗИДЕНТА
УКРАЇНИ

Ministry for Communities and
Territories Development of Ukraine

Процес інклюзивних позапарламентських публічних консультацій організовано за спільною ініціативою Комітету ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Офісу Президента України, Міністерства розвитку громад та територій України.

Фасилітаторську та організаційну підтримку процесу, як-от загальний дизайн процесу та його етапів, фасилітацію обговорень, взаємодію зі стейкхолдерами процесу, залучення колег-фасилітаторів, забезпечували медіатори та фасилітатори команди «Intellectum arti», зокрема Наталія Безхлібна, Наталія Мудрак та Діана Проценко.

Комунікаційну підтримку процесу забезпечували незалежні консультантки з комунікацій Олена Сас та Алевтина Драженко.

Над виданням працювали:

Головний редактор та упорядник: Алевтина Драженко
Літературне редагування та коректура: Людмила Лободзець
Верстка: Юрій Барабаш

Зміст

Спільне ком'юніке	2
Незалежна команда фасилітаторів	3
Про цей документ	4
План подальшої роботи над проектом	4
Питання для вирішення політиками	5
Позиції всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування	5
Відмінності від наявної ситуації	6
Ключові відмінності від законопроекту № 2598	7
Зміни до Конституції стисло	8
Деякі важливі концепції та питання	10
Проект тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади	12

Спільне ком'юніке

Завершено півторарічний цикл позапарламентських публічних консультацій щодо змін до Конституції України в частині децентралізації за участі представників органів місцевого самоврядування та їхніх всеукраїнських асоціацій: Асоціації міст України, Української асоціації районних та обласних рад, Всеукраїнської асоціації громад, Всеукраїнської асоціації об'єднаних територіальних громад, а також представників Офісу Президента України, Міністерства розвитку громад і територій України і Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Під час цих консультацій відбувся національний тур регіонами України, в якому взяли участь 1088 делегатів від асоціацій місцевого самоврядування та територіальних органів виконавчої влади, представників громадськості і європейських проєктів міжнародної технічної підтримки, після чого було проведено 35 раундів перемовин із представниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування.

Перемовини з представниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування відбувались у закритому режимі з незалежною фасилітацією для того, щоб сформувані простір довіри і партнерства та забезпечити свободу висловлювань. Зазначені перемовини також були доповнені публічними онлайн-обговореннями неконсенсусних питань із залученням профільних експертів.

Сторони консультацій засвідчують, що кожен з учасників мав змогу донести свою позицію щодо бачення необхідних змін. Кожну з таких позицій уважно вивчали й обговорювали. До аналізу були залучені спеціалісти з питань місцевого самоврядування країн Євросоюзу, вони взяли участь в експертних подіях загальною тривалістю 10 годин.

Консультації були спрямовані на пошук консенсусних формулювань для кожної норми Конституції, проте залишилися питання, консенсус у яких не було знайдено — такі питання потребують ухвалення рішень на наступних етапах доопрацювання тексту. Водночас, за спільною домовленістю, сторони консультацій і далі будуть в конструктивному форматі публічно відстоювати свої позиції з питань, які не стали консенсусними, або якщо норми, визнані консенсусними, буде запропоновано переглянути. Також учасники консультацій будуть мати можливість доносити свою позицію на всіх наступних етапах доопрацювання тексту змін до Конституції України в частині децентралізації.

Сторони консультацій засвідчують, що консультації відбулись в атмосфері взаємної поваги, і закликають всіх учасників подальших процесів до конструктивного ставлення до результатів цих консультацій.

Сторони консультацій засвідчують своє незмінне прагнення докласти всіх можливих зусиль до повноцінної реалізації принципів Європейської хартії місцевого самоврядування в Конституції України і закликають до цього всіх, від кого залежить подальше просування проєкту.

ОФІС
ПРЕЗИДЕНТА
УКРАЇНИ

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ,
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

Ministry for Communities and
Territories Development of Ukraine

ОТГ
АСОЦІАЦІЯ

ВСЕУКРАЇНЬКА
АСОЦІАЦІЯ
ГРОМАД

Незалежна команда фасилітаторів

Діана Проценко, медіаторка, лідерка команди фасилітаторської підтримки «Intellectum arti», президентка Національної асоціації медіаторів України, викладачка Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Наталія Безхлібна, медіаторка, фасилітаторка, учасниця команди фасилітаторської підтримки «Intellectum arti».

Наталія Мудрак, медіаторка, учасниця команди фасилітаторської підтримки «Intellectum arti», членкиня Національної асоціації медіаторів України.

Про цей документ

Цей проєкт змін до Конституції України в частині децентралізації підготовлено за результатами півторарічних публічних консультацій «Через консенсус до змін у Конституції України в частині децентралізації» із представниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування.

Проєкт суттєво відрізняється від законопроєкту № 2598 щодо змін до Конституції України в частині децентралізації (грудень 2019), який був критично сприйнятий представниками місцевого самоврядування і став відправною точкою для публічних консультацій.

Метою цих консультацій був пошук консенсусу щодо кожного положення змін до Конституції між представниками асоціацій та іншими політичними стейкхолдерами, проте залишились питання, досягнення консенсусу з яких виявилось неможливим (наприклад, чи залишаться в Україні районні / повітові ради) і стосовно яких рішення будуть приймати народні депутати.

Документ розділено на тематичні блоки, які регулюють окремі аспекти життєдіяльності місцевого самоврядування.

Оскільки після реєстрації законопроєкту щодо змін до Конституції України внесення поправок в нього за регламентом неможливе, до офіційної реєстрації тексту заплановано проведення парламентського діалогу, за результатами якого має бути підготовлено фінальний текст.

План подальшої роботи над проєктом

Проведені етапи

Регіональний тур

Консультації з асоціаціями місцевого самоврядування із всеукраїнським статусом

Оприлюднення тексту змін до КУ в частині децентралізації влади

Подальші етапи

Доопрацювання тексту міжкомітетською міжфракційною робочою групою

Ухвалення політичних рішень на рівні політичних стейкхолдерів

Реєстрація законопроєкту

Включення до порядку денного та передавання законопроєкту на оцінку в Конституційний Суд України (226 голосів)

Перше читання (226 голосів)

Друге читання (300 голосів, наступна сесія)

Питання для вирішення політиками

За згодою сторін консультацій, на рішення народним депутатам виносяться питання щодо:

— назв адміністративно-територіальних одиниць та нових назв областей:

- райони — повіти;
- селища — містечка;
- Дніпропетровська область — Дніпровська область;
- Кіровоградська область — Кропивницька область;

— наявності районних / повітових рад

- (у випадку вибору політиками системи місцевого самоврядування з наявністю районних / повітових рад у тексті має бути реалізована модель міст з правами повітів);

— порядку призначення та підпорядкування префекта.

Позиції всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування

Українська асоціація районних та обласних рад

Всеукраїнська асоціація громад

Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад

Текст погоджено правліннями асоціацій без зауважень з урахуванням необхідності прийняти рішення по визначених питаннях на політичному рівні.

Асоціація міст України

Виконавча дирекція асоціації на підставі рішення правління від 18.02.2020 висловила окрему думку, зазначивши питання, на які варто звернути увагу під час подальших етапів процесу:

- оцінка необхідності наявності серед причин для оскарження акту місцевого самоврядування в Конституційному Суді України загрози державному суверенітету;
- подвійна природа громади;
- модель «голова громади — орган місцевого самоврядування»;
- нова модель делегування повноважень;
- питання Києва та Севастополя в адміністративно-територіальному устрої;
- право органів місцевого самоврядування звертатися до Конституційного Суду України для оскарження Законів України.

Рішення правління асоціації щодо оновленого тексту очікується.

Відмінності від наявної ситуації

Проект змін до Конституції України реалізує положення та принципи Європейської хартії місцевого самоврядування, реалізує принципи субсидіарності та остаточно закріплює реформу децентралізації.

Дев'ять статей Конституції отримують повністю нову редакцію.

Ключовими змінами є запровадження громад як нових адміністративно-територіальних одиниць, територіальної основи для місцевого самоврядування та його первинного суб'єкта.

Закріплюється новий адміністративно-територіальний устрій.

Замість місцевих державних адміністрацій створюються префектури, за ними залишаються тільки функції адміністративного нагляду, обласні та районні ради отримують власні виконавчі органи.

Громади отримують право на достатні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися, та головне право — вільно вирішувати питання місцевого значення, які держава не передала в компетенцію інших органів. Держава залишає за собою тільки функції адміністративного нагляду, які реалізуються через префектів.

Ключові відмінності від законопроекту № 2598

Змінено і відредаговано близько 80 % попереднього проєкту тексту змін до Конституції, уточнено термінологічний апарат, текст суттєво скорочено.

Впроваджено принципи забезпечення місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами, співмірність і рівність адміністративного нагляду, право вільно вирішувати питання місцевого значення, що не віднесені до компетенції інших органів. Делеговані повноваження забезпечуються фінансами в повному обсязі, а зміна компетенції місцевого самоврядування здійснюється з одночасними відповідними змінами у розподілі фінансових ресурсів.

Видалено повну зупинку повноважності органів місцевого самоврядування на час розгляду Конституційним Судом України справи щодо порушення актом місцевого самоврядування Конституції України в частині забезпечення суверенітету та територіальної цілісності.

Скасовано нагляд за найманими посадовими особами. Повноваження префекта збалансовано, він не має права зупинки актів місцевого самоврядування, є державним службовцем і призначається на посаду на 3 роки на конкурсних засадах.

Строк каденції місцевого самоврядування повернено до 5 років.

Зміни до Конституції стисло

1. Адміністративно-територіальний устрій

Повноцінно впроваджується принцип децентралізації влади. ОТГ конституційно стають громадами. З'являються принципи субсидіарності, повсюдності місцевого самоврядування і сталого розвитку. Змінюються назви адміністративно-територіальних одиниць та областей (остаточне рішення щодо назв будуть ухвалювати народні депутати). Київ і Севастополь залишаються окремими регіонами, але можна буде обрати іншу модель на рівні закону.

2. Місцеве самоврядування

Громада об'єднує мешканців, які проживають на її території. Місцеве самоврядування стає одночасно правом та спроможністю громади і реалізується через органи громади або безпосередньо на місцевих виборах та референдумах.

Голова громади, за моделлю країн ЄС, стає органом місцевого самоврядування, що дозволяє відмовитись від державного нагляду за найманими посадовими особами. Реалізується розділення повноважень між радою та головою громади і модель «сильний голова громади» — він веде засідання ради громади, самостійно формує виконавчий орган громади та обирає, кому делегувати право підпису.

Повітові й обласні ради громад тепер представляють не інтереси мешканців, а спільні інтереси громад і мають власні виконавчі органи замість місцевих державних адміністрацій. Держава займається тільки адміністративним наглядом. Чи будуть існувати повітові ради, мають вирішити народні депутати.

Громади мають право на співробітництво, можуть створюватись агломерації та інші форми об'єднань. Держава проводить консультації з громадами і всеукраїнськими асоціаціями місцевого самоврядування.

3. Місцеві вибори

Строк каденції місцевої влади — 5 років. Вибори в жовтні. З судимістю обиратися заборонено. Позачергові вибори призначає не Верховна Рада, а Центральна виборча комісія невідкладно. В повітових і обласних радах громад забезпечується представництво громад.

4. Матеріально-фінансова основа

Місцеве самоврядування отримує право на достатні фінансові ресурси, якими воно може вільно розпоряджатися. Делеговані державою повноваження повністю забезпечуються фінансами. Фінансові ресурси мають бути співмірні з повноваженнями, а зміна компетенції супроводжується змінами фінансування. Витрати місцевого самоврядування, спричинені рішеннями держави, компенсуються.

5. Права та повноваження місцевого самоврядування

Громади отримують головне право в реформі децентралізації: на власний розсуд вирішувати місцеві питання, рішення яких не доручено державою іншим органам. Держава може делегувати місцевому самоврядуванню повноваження для спеціальних цілей, а громади можуть пристосовувати свою діяльність до місцевих

умов. Повітові й обласні ради громад є допоміжними і займаються спільними інтересами громад. Чи будуть існувати повітові ради, мають вирішити народні депутати.

6. Акти місцевого самоврядування, нагляд за законністю

Акти місцевого самоврядування є обов'язковими на території. Префект оскаржує незаконні акти в суді. Адміністративний нагляд діє за принципами співмірності та рівності санкцій за однакові порушення. Якщо Конституційний Суд визнає, що акт місцевого самоврядування порушує Конституцію в частині суверенітету та територіальної цілісності, проводяться перевибори.

7. Виконавча влада на місцевому рівні

Префект є державним службовцем, він обирається на конкурсних засадах. Строк каденції префекта — 3 роки. Префект забезпечує проведення консультацій органів державної влади з місцевим самоврядуванням, здійснює адміністративний нагляд за територіальними органами ЦОВВ та актами місцевого самоврядування. Порядок призначення і підпорядкування префекта мають визначити народні депутати.

8. Перехідні положення

Технічні перехідні положення. Перевибори не проводяться.

Деякі важливі концепції та питання

Ключова зміна

Головна зміна проєкту — право на рівні громади ухвалювати рішення з будь-яких питань місцевого значення, які не передано державою до відання інших органів. Модель «все, що не визначено в Законі, — заборонено» замінюється моделлю «дозволено все, що держава не передала іншим органам». Тобто охороною кордону займається держава, а зі встановленням парканів та іншими місцевими питаннями громади розберуться без керівних вказівок зверху.

Таким правом наділяються тільки громади. На районному / повітовому (за наявності) та обласному рівнях можуть виконуватись тільки повноваження, визначені в Законах України.

Подвійна природа громади

Громада в проєкті має подвійну природу — вона є одночасно адміністративно-територіальною одиницею та сукупністю мешканців, які проживають на її території.

Ця модель є класичною для європейського конституційного права.

У всіх країнах європейського континенту, окрім України, Росії та Білорусі, громада також є юридичною особою публічного права, проте таку норму було відкинуто під час консультацій після палких дебатів.

Право на співробітництво

Право на співробітництво громад у проєкті виписано в досить широких рамках, які дозволяють як точкове співробітництво між конкретними громадами, так і створення в межах закону постійних структур на кшталт агломерацій, передачу їм громадами частини повноважень для управління майном і фінансами.

Голова громади як орган

В цьому тексті голова громади має статус органу місцевого самоврядування. Що це означає на практиці?

- Реалізується модель «сильний відповідальний голова громади».
- Голова громади є одноособовим виконавчим органом громади.
- Рішення всієї виконавчої гілки ухвалюються від імені голови громади.
- Голова громади самостійно формує та очолює виконавчий орган (адміністрацію) громади.
- Голова громади самостійно вирішує, кому і в яких обсягах делегувати право підпису, та розподіляє обов'язки, контролює, які документи мають «іти через його стіл».
- Голова громади головує на сесіях ради громади.

Модель може виглядати незвичною, проте вона є класичною для конституційного права європейських держав і працювала в Україні до 1917 року. Прикладами таких одноособових органів в Україні є центральні органи виконавчої влади, які діють за принципом єдиноначалля — голова органу самостійно визначає посадові обов'язки

співробітників, ставить завдання і контролює їхнє виконання.

Важливо, що перехід на цю модель дозволяє відмовитись від державного нагляду за найманими посадовими особами місцевого самоврядування та залишити в зоні нагляду виключно органи місцевого самоврядування (раду та голову громади).

Також варто звернути увагу, що стаття 71 Конституції України (захищена від змін вимогою референдуму) визначає, що вибори проводяться виключно в органи місцевого самоврядування. Вибори посадових осіб місцевого самоврядування вона не передбачає.

Стаття 13 Конституції України (захищена від змін вимогою референдуму) передбачає, що від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією.

Альтернатива моделі «голова громади як орган» — визначення в Конституції тільки представницького (рада) та виконавчого органу з деталізацією конструкції виконавчого органу (голова громади або колегіальний орган замість нього) на рівні закону. Проте це не відповідає узгодженій під час консультацій моделі сильного голови громади.

Делегування повноважень

У наявній конституційній моделі повноваження делегуються місцевому самоврядуванню законом. Нова модель відповідає Європейській хартії місцевого самоврядування та передбачає делегування повноважень місцевому самоврядуванню рішеннями центральних органів виконавчої влади з обов'язковим 100-відсотковим забезпеченням таких повноважень фінансами.

Всі повноваження місцевого самоврядування, згадані в Законах України, в новій моделі є власними повноваженнями.

Питання Києва та Севастополя

Пропонований текст змін до Конституції залишає за Києвом та Севастополем статус міст-регіонів і разом з цим дозволяє в перспективі на рівні закону обрати іншу модель (наприклад, залишити статус-кво, включити Київ в область з правами повіту, включити Київ в область з правами громади). Така велика та важлива реформа наразі не планується і може відбуватись тільки після обговорень з місцевою владою, Міністерством фінансів, Верховною Радою та іншими стейкхолдерами.

Публічні консультації

В тексті вперше розкрита роль публічних консультацій. Зазначено, що держава проводить публічні консультації з місцевим самоврядуванням та його об'єднаннями під час вирішення питань, які стосуються місцевого самоврядування, — це означає зобов'язання держави проводити як консультації з питань, що стосуються конкретної громади чи об'єднання громад (наприклад, агломерації), так і консультації з асоціаціями місцевого самоврядування з питань, що стосуються всього місцевого самоврядування.

Також визначено зобов'язання префекта проводити попередні консультації з місцевим самоврядуванням у процесі планування і ухвалення рішень. Звертаємо увагу, що це — саме зобов'язання держави, натомість для місцевого самоврядування проведення консультацій є правом, а не обов'язком.

1. Адміністративно-територіальний устрій

Стаття 132

Адміністративно-територіальний устрій України ґрунтується на засадах унітарності, єдності та цілісності державної території, децентралізації і субсидіарності в організації влади, повсюдності місцевого самоврядування, збалансованості і сталого розвитку територій з урахуванням їхніх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 133

Систему адміністративно-територіального устрою України складають адміністративно-територіальні одиниці: громади, повіти, області, Автономна Республіка Крим.

Областями України є Вінницька, Волинська, Дніпровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кропивницька, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області.

Громади Києва та Севастополя мають особливий статус.

Територія адміністративно-територіальних одиниць є цілісною.

Громада є первинною одиницею у системі адміністративно-територіального устрою України, територіальною основою для місцевого самоврядування.

Області, Автономна Республіка Крим складаються з повітів. До складу повітів входять громади.

Зміна меж, найменування і перейменування громад здійснюється з урахуванням думки їхніх мешканців у порядку, визначеному законом.

Стаття 92. Виключно Законами України визначаються:

- 13) адміністративно-територіальний устрій України; порядок утворення, ліквідації, встановлення та зміни меж, найменування і перейменування громад, повітів, областей, віднесення поселень до категорії сіл, [селищ / містечок], міст;
- 16) статус міста Києва як столиці України та міста Севастополя у системі адміністративно-територіального устрою України, особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Севастополі, особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у місті Києві для виконання функцій столиці.

Стаття 85. До повноважень Верховної Ради України належить:

- 29) за поданням Кабінету Міністрів України утворення і ліквідація адміністративно-територіальних одиниць, їхнє найменування і перейменування.

2. Місцеве самоврядування

Стаття 140

Громада, що об'єднує мешканців, які проживають на її території, є первинним суб'єктом місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування є гарантованим державою правом та спроможністю громади безпосередньо або через органи місцевого самоврядування самостійно здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ під власну відповідальність у межах Конституції і Законів України в інтересах мешканців.

Громада здійснює місцеве самоврядування безпосередньо шляхом виборів, місцевих референдумів та в інших формах, визначених законом.

Органами місцевого самоврядування громади є рада громади та голова громади.

Голова громади формує і очолює виконавчий орган громади та веде засідання ради громади.

[Повітова,] обласна рада громад є органом місцевого самоврядування, що представляє і реалізує спільні інтереси громад *[повіту,]* області та має власний виконавчий орган.

Місцевому самоврядуванню можуть бути делеговані центральним органом виконавчої влади повноваження і функції для окремих цілей відповідно до закону, а місцеве самоврядування під час їхнього виконання має право пристосовувати свою діяльність до місцевих умов.

Держава проводить публічні консультації з місцевим самоврядування, його об'єднаннями під час вирішення питань, які стосуються місцевого самоврядування, в порядку, визначеному законом.

Статус голів громад, депутатів рад громад, депутатів *[повітових,]* обласних рад громад, порядок утворення, реорганізації та ліквідації виконавчих органів громади, виконавчих органів *[повітових,]* обласних рад громад визначаються законом.

3. Місцеві вибори

Стаття 141

Право голосу на виборах до органів місцевого самоврядування мають громадяни України, які постійно проживають на території відповідної громади, [повіту,] області.

До органів місцевого самоврядування може бути обраний громадянин України, який досяг на день проведення виборів вісімнадцяти років, не визнаний судом недієздатним.

Не може бути обраним до органів місцевого самоврядування громадянин, який відбуває покарання за вчинення злочину чи має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку.

Порядок обрання депутатів [повітових,] обласних рад громад забезпечує представництво громад у межах [повіту,] області і визначається законом.

Строк повноважень органів місцевого самоврядування, обраних на чергових виборах, становить п'ять років.

Чергові вибори до органів місцевого самоврядування відбуваються в останню неділю жовтня останнього року повноважень органів місцевого самоврядування, обраних на попередніх чергових місцевих виборах.

Позачергові вибори до органів місцевого самоврядування призначаються Центральною виборчою комісією України невідкладно відповідно до закону.

Підстави і порядок дострокового припинення повноважень голови громади, депутата чи складу ради громади, [повітової,] обласної ради громад визначаються Конституцією і Законами України.

Вимоги щодо несумісності мандата голови громади, депутата ради громади, [повітової,] обласної ради громад визначаються законом.

4. Матеріально-фінансова основа

Стаття 142

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти комунальної власності громади та спільної власності громад, місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів.

Місцеве самоврядування має право на достатні фінансові ресурси, якими воно може вільно розпоряджатися для реалізації своїх повноважень і які розподіляються на рівних умовах в порядку, визначеному законом.

Держава забезпечує співмірність фінансових ресурсів та обсягу повноважень місцевого самоврядування, визначених Конституцією та Законами України.

Повноваження, делеговані місцевому самоврядуванню, забезпечуються фінансовими ресурсами в повному обсязі.

Зміна компетенції місцевого самоврядування здійснюється з одночасними відповідними змінами у розподілі фінансових ресурсів.

Держава компенсує витрати місцевого самоврядування, спричинені рішеннями органів державної влади.

Громади мають право співпрацювати для вирішення питань, що становлять спільний інтерес, утворювати на договірних засадах в межах закону об'єднання з іншими громадами та передавати їм частину своїх повноважень для управління майном і фінансами.

5. Права та повноваження місцевого самоврядування

Стаття 143

Громада безпосередньо або через органи місцевого самоврядування громади:

- 1) ухвалює статут громади;
- 2) управляє майном, що є в комунальній власності;
- 3) затверджує бюджет відповідної громади і контролює його виконання;
- 4) затверджує стратегію сталого розвитку, програми місцевого розвитку та контролює їхнє виконання;
- 5) ухвалює рішення щодо місцевих податків і зборів;
- 6) організовує і проводить місцеві референдуми та забезпечує реалізацію їхніх результатів;
- 7) утворює, реорганізовує та ліквідує комунальні підприємства, організації та установи, а також здійснює контроль за їхньою діяльністю;
- 8) вирішує питання територіального поділу громади та управління цими територіями;
- 9) вільно вирішує в межах закону питання місцевого значення, які не вилучені зі сфери її компетенції і вирішення яких не доручене жодному іншому органу.

[Повітові,] обласні ради громад:

- 1) затверджують відповідні програми сталого розвитку територій та інші програми й контролюють їхнє виконання;
- 2) затверджують бюджети, які формуються в тому числі з коштів державного бюджету, та контролюють їхнє виконання;
- 3) залучають на договірних засадах кошти місцевих бюджетів для реалізації спільних проєктів і програм та контролюють їхнє виконання;
- 4) управляють комунальним майном спільної власності громад;
- 5) вирішують інші питання, визначені законом.

Стаття 145

Права місцевого самоврядування захищаються в судовому порядку.

Стаття 146

Інші питання організації місцевого самоврядування, формування, діяльності та відповідальності органів місцевого самоврядування визначаються законом.

6. Акти місцевого самоврядування, нагляд за законністю

Стаття 144

Органи місцевого самоврядування відповідно до закону ухвалюють акти, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Акти органів місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції чи Законам України оскаржуються до суду за зверненням префекта.

У випадку визнання Конституційним Судом України акта органу місцевого самоврядування таким, що порушує Конституцію України в частині забезпечення суверенітету та територіальної цілісності, повноваження такого органу припиняються достроково в порядку, визначеному законом.

Повноваження органів місцевого самоврядування, визначені пунктом першим, пунктом шостим, пунктом восьмим, пунктом дев'ятим частини першої статті 143 цієї Конституції, можуть бути обмежені в порядку, визначеному законом, на час розгляду Конституційним Судом України акта органу місцевого самоврядування щодо порушення Конституції України в частині забезпечення суверенітету та територіальної цілісності.

Стаття 106. Президент України:

15) зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції, актів органів місцевого самоврядування з мотивів невідповідності цій Конституції в частині забезпечення суверенітету та територіальної цілісності з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їхньої конституційності.

Стаття 151. Конституційний Суд України

Конституційний Суд України за зверненням Президента України протягом місяця надає висновок про відповідність акта органу місцевого самоврядування Конституції України в частині забезпечення суверенітету та територіальної цілісності.

7. Виконавча влада на місцевому рівні

Стаття 118

Виконавчу владу в областях і повітах, містах Києві та Севастополі здійснюють територіальні органи центральних органів виконавчої влади та префекти.

Увага, політичне питання!

Префект призначається на посаду та звільняється з посади

[Варіант 1: Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України;

Варіант 2: Кабінетом Міністрів України] у порядку, визначеному законом.

Відбір кандидатів здійснюється на конкурсних засадах.

Строк перебування префекта на посаді в одному повіті, області, в містах Києві та Севастополі не може перевищувати трьох років.

Префект є державним службовцем.

Увага, політичне питання!

Префект під час здійснення своїх повноважень підзвітний та підконтрольний

[Варіант 1: Президенту України та Кабінету Міністрів України в сферах їхніх повноважень;

Варіант 2: Кабінету Міністрів України].

Стаття 119

Префект на відповідній території:

- 1) представляє Президента України та Кабінет Міністрів України, інформує їх про стан реалізації державної політики;
- 2) спрямовує і координує діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади та здійснює адміністративний нагляд за додержанням ними Конституції та Законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;
- 3) забезпечує попереднє проведення консультацій органів державної влади з місцевим самоврядуванням у процесі планування і ухвалення рішень щодо всіх питань, що стосуються місцевого самоврядування;
- 4) організовує взаємодію територіальних органів центральних органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного або надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації;
- 5) здійснює адміністративний нагляд за відповідністю Конституції і Законам України актів органів місцевого самоврядування у випадках і в порядку, визначених законом;
- 6) здійснює інші наглядові та координаційні повноваження, визначені законом України.

Заходи адміністративного нагляду мають бути співмірними та рівними.

Стаття 92. Виключно Законами України визначаються:

- 12) організація і діяльність органів виконавчої влади, статус префекта, основи державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, організації державної статистики та інформатики.

Стаття 116. Кабінет Міністрів України:

- 9) спрямовує та координує роботу міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та префектів.

Стаття 120

Члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних органів виконавчої влади та їхніх територіальних органів, префекти не можуть мати представницький мандат, не мають права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

8. Перехідні положення

16–2. Після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)»:

- 1) одне або декілька поселень (сіл, селищ, міст) з прилеглими територіями, а також об'єднані територіальні громади, утворені в ході адміністративно-територіальної реформи, набувають статусу громади на підставі та в порядку, визначеному законом;
- 2) упродовж 60 днів приймається закон, яким визначається адміністративно-територіальний устрій;
- 3) повноваження сільських, селищних, міських голів та депутатів місцевих рад, обраних до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», припиняються з дня набуття повноважень головами громад, відповідними радами громад, [повітовими,] обласними радами громад, обраними на чергових місцевих виборах після набрання чинності законом, яким визначається адміністративно-територіальний устрій;
- 4) Президент України за поданням Кабінету Міністрів України вперше здійснює призначення префектів після створення відповідними [повітовими,] обласними радами виконавчих органів, але не пізніше [дата визначається перед реєстрацією законопроекту] 2022 року;
- 5) Президент України за поданням Кабінету Міністрів України призначає на посади та звільняє з посад голів місцевих державних адміністрацій до призначення відповідних префектів;
- 6) місцеві державні адміністрації продовжують здійснювати свої повноваження на відповідній території до створення [повітовими,] обласними радами громад виконавчих органів на підставі закону про місцеве самоврядування, що визначає повноваження виконавчих органів [повітових,] обласних рад, але не пізніше ніж до [дата визначається перед реєстрацією законопроекту] 2022 року.

Цей Закон набирає чинності з дня наступного за днем його опублікування.

